

Копотун Ігор Миколайович,

проректор з міжнародних зв'язків Академії
ГУСПОЛ (Чеська Республіка), професор
кафедри кримінального права та судочинства
Міжнародного економіко-гуманітарного
університету імені Академіка Степана
Дем'янчука, доктор юридичних наук, професор,
віце-президент Європейського інституту
післядипломної освіти (Словацька Республіка);

Жолтані Микола Іванович,

кандидат юридичних наук

ШЛЯХИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ В КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ

Проблеми запобігання злочинності у кримінально-виконавчих установах, у тому числі кримінально-правових конфліктів надзвичайного характеру, викликають необхідність випереджального аналізу розвитку криміногенної ситуації в середовищі засуджених та вироблення науково обґрунтованих запобіжних заходів. Результатом випереджального аналізу є кримінологічний прогноз, який являє собою ймовірне судження про майбутній стан (рівень, структуру, динаміку) злочинності та її детермінанти, можливості профілактики й інші засоби впливу на злочинність у певний період часу [1, с. 155], засноване на дослідженні кількісних і якісних кримінологічних характеристик явищ і процесів, що змінюють криміногенні умови виконання та відбування покарання. Процес кримінологічного прогнозування дає можливість передбачати зміну криміногенної ситуації на кінець конкретного періоду та визначити її тенденції в рамках часових відрізків, а також вплив нових факторів на структуру і динаміку криміногенних і кримінально-правових проявів у середовищі засуджених.

Метою кримінологічного прогнозування є розроблення заходів із запобігання криміногенній поведінці засуджених та вчиненню ними кримінально карних діянь.

Основною ланкою в реалізації кримінологічного прогнозу слід вважати виявлення та постановку на профілактичний облік засуджених, схильних до різних проявів протиправної поведінки, вчинення злочинів, розроблення і здійснення заходів індивідуально-профілактичного випереджального впливу з метою нейтралізації ризику вчинення рецидиву злочинів.

Важливість дослідження прогнозування надзвичайних подій кримінально-правового характеру у кримінально-виконавчих установах обумовлюється тим, що недоліки в організації кримінологічного прогнозування, спрямованого на профілактику криміногенних і кримінально-правових явищ і процесів серед засуджених виступають одним із факторів, що обумовлюють виникнення у кримінально-

виконавчих установах надзвичайних подій кримінально-правового характеру.

У теорії управління під прогнозуванням розуміється частина системи управління, основним завданням якого є випереджальна орієнтація зміни стану об'єктів управління, середовища їх функціонування. Із кримінологічної точки зору прогнозування – це процес наукового передбачення майбутнього стану прогнозованого об'єкта на основі аналізу його минулого і нинішнього стану, систематичного отримання науково обгрунтованої інформації щодо перспективного періоду.

Інформація, що міститься у прогнозі дозволяє визначити і оцінити можливості використання в перспективі сил, засобів і методів, спрямованих на боротьбу зі злочинними проявами у кримінально-виконавчих установах [2, с. 11].

Таким чином, прогнозування являє собою процес визначення ближніх і більш віддалених проблем, які можуть виникнути для системи. Прогнозування має розглядатися як одна з основних функцій організації процесу виконання покарання, реалізація якої дозволяє передбачити можливі зміни в діяльності кримінально-виконавчої установи, в середовищі її функціонування, тобто отримувати інформацію випереджального характеру.

Під кримінологічним прогнозуванням у кримінально-виконавчих установах слід розуміти здійснюваний посадовими особами (начальник кримінально-виконавчої установи, його заступники, керівники структурних підрозділів, співробітники) на основі достовірної та повної інформації аналіз, у процесі якого виявляються фактори, закономірності, проблеми і робиться кримінологічний прогноз на найближчий або більш віддалений час про можливі тенденції криміногенних і кримінально-правових явищ і процесів, їх вплив на стан оперативної обстановки, діяльність структурних підрозділів.

Вироблення і прийняття оптимальних рішень, спрямованих на недопущення у кримінально-виконавчій установі ускладнень оперативної обстановки, на профілактику надзвичайних подій кримінально-правового характеру, припускають здійснення професійного прогнозування на науковій основі. Цьому сприяє глибокий аналіз наступної системи показників:

- зміни в динаміці і структурі злочинності в регіоні та державі, а також зміни у кримінально-правовій і соціально-демографічній характеристиці засуджених;

- стан злочинності серед засуджених, причини і умови, які сприяли вчиненню ними злочинів;

- відомості про порушення засудженими встановленого порядку відбування покарання;

- дані про осіб, які перебувають на профілактичному і оперативному обліках;

– тенденції проникнення до кримінально-виконавчої установи заборонених предметів, виробів і речовин, особливо грошей, спиртних напоїв, наркотиків;

– кадрове забезпечення структурних підрозділів установи, професійна підготовленість персоналу і результати його діяльності;

– ефективність оперативно-розшукової діяльності, соціально-виховної роботи із засудженими, організації режиму, праці засуджених, профілактики серед них злочинських традицій;

– стан матеріально-побутового та медико-санітарного забезпечення засуджених.

Список використаних джерел

1. Профілактика злочинів : підручник / [Джужа О. М., Василевич В.В., Гіда О. Ф. та ін.] ; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О. М. Джузі. – К. : Атіка, 2011. – 720 с.

2. Копотун І.М. Запобігання надзвичайним подіям кримінального характеру в пенітенціарних установах Російської імперії / І.М. Копотун // Публічне право. – 2017. – № 2.(10) – С. 173–181.

3. Копотун І.М. Наукові засади визначення факторів, що обумовлюють виникнення у кримінально-виконавчих установах надзвичайних подій кримінального характеру/ І.М. Копотун // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені короля Данила Галицького. – 2013. – № 7. – С. 229–236.

4. Копотун І.М. Загальна характеристика та види надзвичайних подій кримінального характеру в кримінально-виконавчих установах. / І.М. Копотун // Збірник « Наше право». – 2013. – № 4. – С. 109–114.

Грібов Михайло Леонідович,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник;

Черняк Андрій Миколайович,

головний науковий співробітник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, доктор юридичних наук

ЗМІСТ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ПЛОЩИНІ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Анотація. Розкрито зміст протидії злочинності. Визначено структуру протидії злочинності оперативними підрозділами правоохоронних органів України.

Ключові слова: протидія злочинності, оперативні підрозділи, правоохоронні органи.